

ภาษากับจิตใจในการเสริมแรงทางบวก

Language and mind in Positive Reinforcement

Received : March 9, 2019

Revised : May 10, 2019

Accepted : June 30, 2019

ชฎาภรณ์ แจ่มแจ้ง¹

Chadaphon Chaemchaeng

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาษากับจิตใจในการเสริมแรงทางบวก เพื่อเป็นแนวทางให้พุทธศาสนิกชนได้มีเป้าหมายในการฝึกฝนตนและขัดเกลาจิตใจตน อีกทั้ง สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองทั้งในปัจจุบันและในอนาคตต่อไปได้ ในบทความนี้มุ่งศึกษาเฉพาะภาษาที่ปรากฏในบทสวดในพระพุทธศาสนาเท่านั้น โดยภาษากับจิตใจในการเสริมแรงทางบวกมีผลต่อความคิด อารมณ์ และพฤติกรรมของพุทธศาสนิกชนในสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน จากการสำรวจพุทธศาสนิกชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีการเสริมแรงทางบวกจากข้อความถ้อยคำที่ปรากฏในบทสวดโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยการเสริมแรงทางบวกในระดับตัวภาษาและในระดับสถานการณ์ในชีวิตประจำวันโดยรวมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด แต่การเสริมแรงทางบวกในระดับตัวพุทธศาสนิกชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการเสริมแรงทางบวกจากข้อความถ้อยคำภาษาที่ปรากฏในบทสวดพบว่า เพศไม่มีผล ไม่มีอิทธิพล หรือไม่มีความสัมพันธ์ต่อการเสริมแรงทางบวก ขณะที่ อายุ ระดับการศึกษาและความสนใจในปัจจุบันของพุทธศาสนิกชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีผลมีอิทธิพล หรือมีความสัมพันธ์ต่อการเสริมแรงทางบวก ในชีวิตประจำวัน จากผลการศึกษา ชี้ให้เห็นว่าภาษากับจิตใจโดยเฉพาะข้อความ ถ้อยคำ รูปแบบภาษาที่ปรากฏในบทสวดพุทธศาสนาเป็นการเสริมแรงทางบวกซึ่งบูรณาการ และสามารถพัฒนาไปสู่การเสริมแรงทางบวกเชิงเครื่องมือได้

คำสำคัญ : การเสริมแรงทางบวก, ภาษากับจิตใจ

¹ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Abstract

This article aims to study language and mind in positive reinforcement. It is a way for Buddhists to have the goal of practicing and refining their minds. They can also be used to benefit themselves, both today and in the future. In this article, we focus only on the languages that appear in Buddhist chants. Language and mind in positive reinforcement affect the thoughts, emotions and behavior of Buddhists in various situations in life. Buddhists can remember Buddhists chants' texts from various religious rituals. The sample of Buddhist population in this study has got positively reinforced from the wording of the scriptures at a high level. By positive reinforcement at the level of language and at the level of everyday situations was highest. Both integration positive reinforcement and instrumental positive reinforcement are the medium level. Factors influencing the positive reinforcement from the text of the language appear in the prayer. Sex has no effect, no influence and no correlation between positive reinforcement at the age of education and the current interest. According to the study can point out that the language and the mind, especially the words of the language, appear in Buddhist chants is integration positive reinforcement and can be developed into an instrumental positive reinforcement.

Key words: Positive reinforcement, Language and Mind

1. บทนำ

บ้างก็ว่าศาสนาเป็นอารยธรรม บ้างก็ว่าศาสนาเป็นวัฒนธรรม ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับบริบทตามแต่นักวิชาการจะให้นิยามแตกต่างกันไป อารยธรรมนั้นเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นไม่ว่าจะเป็นลักษณะรูปธรรมหรือนามธรรม ที่มีความเจริญสูงสุดจากจุดกำเนิดแล้วแผ่ขยายไปยังจุดที่เจริญน้อยกว่า เช่น พระพุทธศาสนาที่มีแหล่งกำเนิดในประเทศอินเดียและได้แผ่กระจายไปตามภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก หลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนา มีหลักการและพื้นฐานความเชื่อที่ตั้งอยู่ในเรื่องของเหตุและผล สามารถพิจารณาได้ตามสภาพที่เป็นจริง ด้วยการอบรมพัฒนายกระดับจิตใจเพื่อให้เกิดกำลังใจสติที่ประกอบด้วยปัญญาของผู้ที่มีศรัทธาเลื่อมใส ด้วยเหตุนี้ จึงถือได้ว่าพุทธศาสนาเป็นอารยธรรมทางจิตใจที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบการกระทำและความคิดของบุคคลในวงกว้าง ควบคู่กับอารยธรรมด้านวัตถุและด้านนามธรรมอื่น ๆ ที่เจริญมาพร้อม ๆ กัน เช่น ด้านการศึกษา ด้านการเมืองการปกครอง ด้านสังคม ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งล้วนมีความสัมพันธ์กับศาสนาอย่างแนบแน่น ยากที่จะแยกออกจากกันได้ในปัจจุบัน ในภาษาไทย อารยธรรมเป็นคำภาษาสันสกฤต ซึ่งเรามักจะใช้ในความหมายว่า “เจริญ” ซึ่งมีความหมายคล้ายกับคำว่า “วัฒน” ส่วน “ธรรม” นั้นหมายถึง “ความถูกต้องดีงาม”

วิถีชีวิตผู้คนในสังคม เรามักคุ้นกับคำว่า “ วัฒนธรรม ” เพราะนิยามในเชิงองค์ประกอบของวัฒนธรรมนั้น มีการประยุกต์เกณฑ์ด้านจิตวิทยา มานุษยวิทยา และการสื่อสารมาเพื่อใช้ประมวลสรุปลักษณะหลัก ๆ ได้ดังนี้

1. วัฒนธรรม คือ ระบบความรู้/ความคิด/ความเข้าใจ/ความเชื่อ
2. วัฒนธรรม คือ ระบบอารมณ์ความรู้สึก
3. วัฒนธรรม คือ ระบบการประพฤติปฏิบัติ/ธรรมเนียมประเพณี
4. วัฒนธรรม คือ ระบบค่านิยม
5. วัฒนธรรมประกอบด้วยส่วนที่มองเห็นและส่วนที่มองไม่เห็น หรือส่วนที่เป็นเนื้อหาสาระ

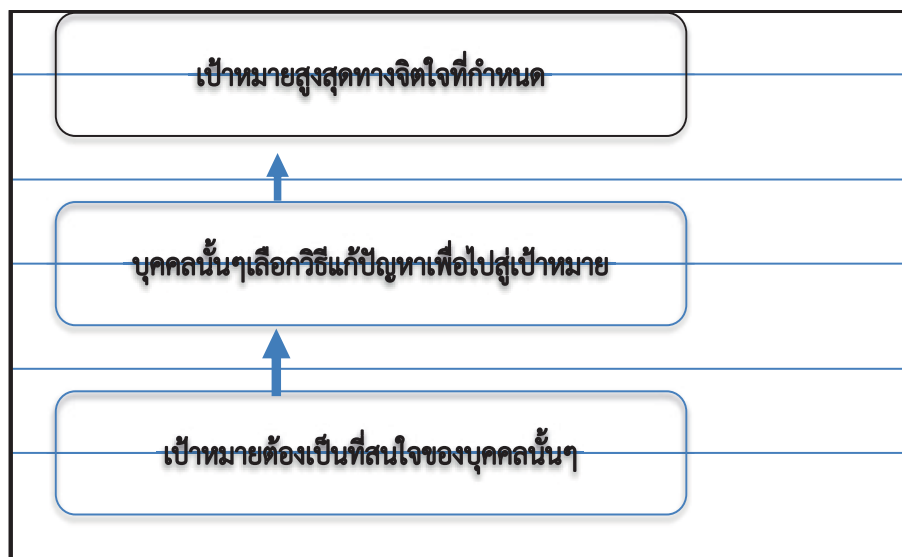
และที่เป็นรูปแบบที่แสดงออก

ในยุคที่วิถีทางการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนไป ทำให้รูปแบบการกระทำ เจตนาและความคิดของมนุษย์เปลี่ยนแปลงไป ปัญหาสังคมที่ซับซ้อนในปัจจุบัน ที่วิถีชีวิตมีการต่อสู้ที่ยืดเยื้อเรื้อรัง ทั้งในวงการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการค้าขายที่ห้ามนำราคา การคาดคะเนสถานการณ์เพื่อเก็งกำไร การเร่งรัดหนี้สิน หรือถูกเร่งรัดหนี้สิน การอิจฉา ริษยา คຸ້ມแค้น จ้องเวรอาฆาตพยาบาท ความวิตกกังวล ความหวาดกลัว ความเหงา ซึมเศร้า คิดโน่นห่วงนี่ทำให้เกิดภาวะความเครียดสะสมเรื้อรัง ภาวะเหล่านี้ ล้วนแก้ไขได้ที่ได้ใจได้สำนึก โดยการหมั่นฟังคำสอนในสมองของตนด้วยการฝึกสมาธิหรือการสวดมนต์ออกเสียงดังๆ อ่านบทสวดมนต์ยาวๆ นอกจากเป็นการฝึกนิสัยการรับสื่อที่มีแต่คุณทางบวกแล้ว ยังเป็นการปลูกศรัทธาทำให้มีความเชื่อมั่นในพลังของตนว่า ตนสามารถเปลี่ยนแปลงชีวิตให้มีความสุข สงบ ประสบความสำเร็จได้ ด้วยการเปลี่ยนข้อมูลในจิตใต้สำนึกด้วยข้อความถ้อยคำหรือคำพูดด้านบวก ข้อความถ้อยคำภาษาที่ปรากฏในบทสวดมนต์นั้น เป็นการพรรณนาพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ถือเป็นอุบายอย่างหนึ่งที่มีวัตถุประสงค์ในการระลึกถึงเพื่อให้เกิดความเป็นสิริมงคล ข้อความถ้อยคำที่ปรากฏในบทสวดจึงรวมความหมายในทางบวกไว้ เช่น ในบทสวดพระปริตรก็คือป้องกันรักษา และกำจัดป้องกันภัยพิบัติที่ยังไม่เกิดไม่ให้เกิดขึ้น กำจัดสิ่งไม่ดีที่เกิดขึ้นแล้ว ไม่ว่าจะเป็นทุกข์ โศกโรคภัยให้หมดไป

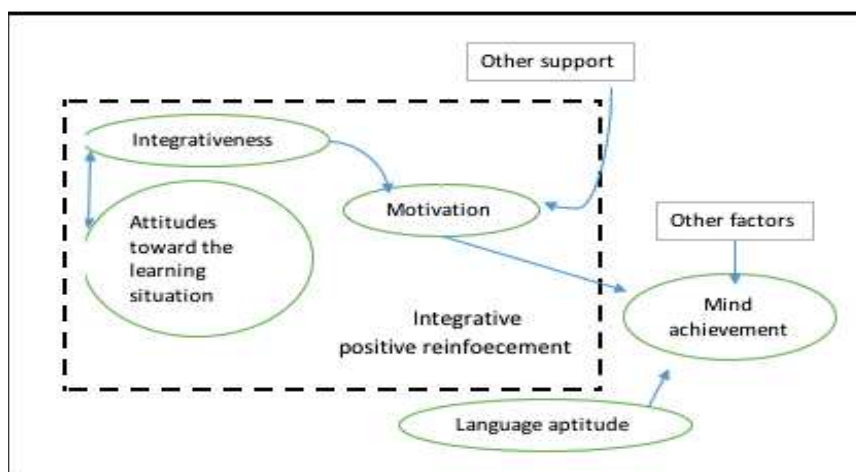
2. กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

ในทางพุทธศาสนาให้ความสำคัญต่อจิตใจว่า ความรู้ทางด้านจิตใจ ประเภทของจิตใจ เหตุให้เกิด ตลอดจนองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องล้วนเป็นธรรมที่ละเอียด ในทางธรรม จิตใจสามารถรับรู้อารมณ์ผ่านทวารทั้ง 6 คือตา หู จมูก ลิ้น กายและใจ แต่ในทางโลก จิตของมนุษย์แบ่งเป็นสองระดับ คือ จิตสำนึกหรือจิตปกติ และจิตใต้สำนึก ทั้งจิตสำนึกและจิตใต้สำนึก รับข้อมูลจากประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย(สัมผัส) การทำงานของจิตสำนึกหรือจิตปกติ เมื่อจิตสำนึกได้รับข้อมูลแล้ว จิตสำนึกมีหน้าที่หลักในการรับรู้ นึกคิดตัดสินใจ และสั่งการสมองให้ควบคุมร่างกายให้ทำงานตามที่จิตสำนึกสั่ง เช่น เมื่อเราเห็นขนมที่ขอบวางอยู่บนโต๊ะ (รับรู้) จิตนึกละเอียดจะกินขนมบนนั้น (นึกคิด-ตัดสินใจ) จิตก็จะสั่งสมองให้ควบคุมร่างกายให้เอื้อมมือไปหยิบขนมบนโต๊ะมาเข้าปาก สั่งให้เคี้ยวขนมแล้วกลืนลงไป (สั่งการหรือปฏิบัติการ) นี่คือการการทำงานของจิตสำนึก เป็นการกระทำที่รู้ตัวตลอดเวลาและสั่งได้ ส่วนการทำงานของจิตใต้สำนึก จิตใต้สำนึกเมื่อรับเอาข้อมูลทั้งด้านดีและไม่ดีที่ผ่านเข้ามา ข้อมูลจะถูกบันทึกไว้ในจิตใต้สำนึก การบันทึกข้อมูลทั้งหมดไว้ในจิตใต้สำนึกที่สะสมต่อเนื่องกันยาวนานตั้งแต่วัยเด็กเล็ก ๆ จิตใต้สำนึกไม่สามารถแยกแยะ วิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เข้ามาได้เลยว่า ดี เลว ถูก ผิด เหมาะสมหรือไม่เหมาะสม เป็นด้านบวกหรือด้านลบ ข้อมูลทั้งดีและไม่ดีนี้ จึงมีอิทธิพลทำให้คนมีนิสัยใจคอแตกต่างกัน มีทัศนคติแตกต่างกัน มีทักษะความสามารถแตกต่างกัน ผู้ใดที่มีโอกาสอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีในหมู่คนที่ดีมาตั้งแต่เล็กแต่น้อย จิตใต้สำนึกของคนนั้น ก็ได้บันทึกข้อมูลด้านดีเอาไว้ ส่งผลให้กลายเป็นคนที่มีพฤติกรรมด้านดีไป ส่วนผู้ที่ต้องอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ไม่ดี ในหมู่คนที่ไม่ดี ก็จะกลายเป็นคนที่มีพฤติกรรมไปในทางตรงกันข้าม ข้อมูลที่จิตใต้สำนึกบันทึกไว้โดยผ่านทางตาหรือหู จะมีอำนาจสูงมาก มีผลชักนำให้ผู้รับฟังหรือผู้ดูมีแนวโน้มคล้อยตามไปในทางบวกหรือลบก็ได้ นักจิตวิทยาค้นพบว่า จิตใต้สำนึกของคนเราทำหน้าที่บันทึกข้อมูลต่าง ๆ ได้สูงสุดในวัยเด็กในช่วงอายุ 2-6 ปี (เด็กในวัยนี้จึงมีความสามารถในการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ดนตรี และพลศึกษาได้ดี) แต่อายุเกินจากนี้ก็ยังมีการบันทึกข้อมูลไว้ในจิตใต้สำนึกตลอดไป จิตใต้สำนึกของคนเรามีพลังมหาศาล มีอำนาจเหนือกว่าจิตสำนึกมากมาย นักจิตวิทยาได้เปรียบเทียบจิตของมนุษย์ว่ามี 100% พลังของจิตสำนึกมีเพียง 7% ส่วนพลังของจิตใต้สำนึกมีถึง 93% หากข้อมูลจากจิตสำนึก และข้อมูลจากจิตใต้สำนึก เกิดขัดแย้งกันเมื่อใด ข้อมูลจากจิตใต้สำนึกจะเป็นผู้ชนะเสมอ การฝึกนิสัยฟังคำสอนหนาในสมองของตนให้มากขึ้น ด้วยคำสอนที่เป็นด้านบวก ด้วยประโยคเดิม ๆ ซ้ำ ๆ อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอประมาณ 21 วัน ผลดีต่าง ๆ จะเริ่มปรากฏชัดเจนขึ้น เช่น มีความเชื่อมั่น มีความศรัทธา มีความรู้สึกว่าตัวเองมีคุณค่า มีความรู้สึกดี ๆ ให้กับคนรอบข้าง เรียนหนังสือหรือทำงานดีขึ้น สุขภาพแข็งแรงขึ้น เป็นต้น การหัดควบคุมจิตใต้สำนึก ต้องมีความสบาย ๆ ไม่เครียด ไม่วิตกกังวลเกินไป ซึ่งมักเกิดได้ติดตอนที่สมาธิ เพราะเมื่อร่างกายมีสภาพได้พัก หล้ามเนื้อเส้นเอ็นผ่อนคลาย จิตใจไม่ฟุ้งซ่าน จิตรวมศูนย์อยู่กับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่นอยู่กับคำภาวนาหรือบทสวดมนต์ เมื่อจิตนิ่ง ก็จะมีสติ เป็นความสุข สงบ ความสงบไม่เคลื่อนไหวขัดสายเป็นวิธีการพักของจิต ถ้าจิตและกายผ่อนคลายไปพร้อมกัน ย่อมมีผลดีต่อสุขภาพโดยรวม สมาธิเป็นความสงบของจิต ปกติจิตมีความว่องไว เป็นความฟุ้งซ่านเป็นธรรมชาติของจิต การฝึกสมาธิจึง

เป็นวิธีการฝึกบังคับให้จิตได้สำนึก ตั้งมั่นอยู่กับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เพื่อพัฒนาจิตได้สำนึก หรือการบริหารจิตได้สำนึกเพื่อดึงเอาพลังมาใช้ให้เกิดประโยชน์ วิธีชีวิตที่เปลี่ยนไปทำให้ผู้คนที่ต้องปรับตัวให้สามารถดำรงอยู่ในสังคมให้ได้ และฝ่าฝืนกระบวนการวิธีต่าง ๆ โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและพัฒนาสภาพจิตใจของตนให้มีความเข้มแข็งสามารถก้าวผ่านทุกอุปสรรคและดำเนินชีวิตอย่างมีสติสามารถการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตได้

ภาพที่1 การฝึกฝนขัดเกลาจิตใจจนแบบมุ่งเป้าหมายอย่างมีส่วนร่วม
ที่มา: ดัดแปลงมาจากแนวคิดรูปแบบสื่อการเรียนรู้แบบมุ่งเป้าหมาย GBSs ของแซงค์

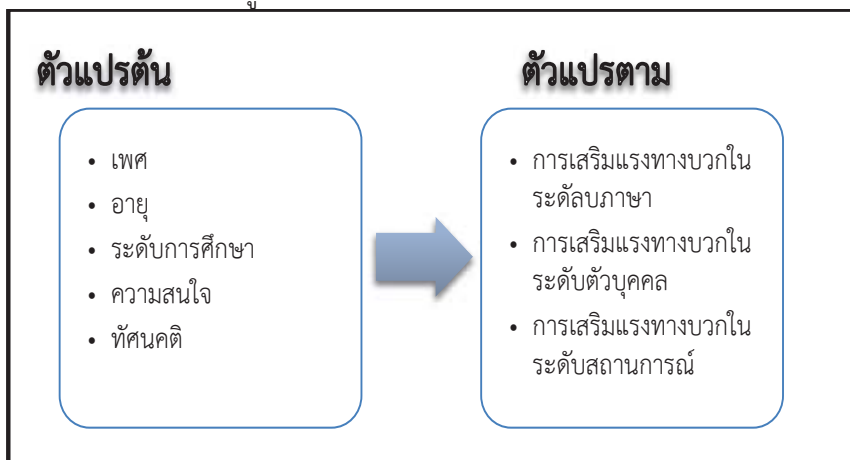

ภาพที่ 2 โมเดลประโยชน์ของภาษาและจิตใจในการเสริมแรงทางบวก

ที่มา: ดัดแปลงมาจากข้อมูลในเว็บไซต์ (Gardner,2001.Quoted in Moriya.2002)

โมเดลของ Gardner (2001.Quoted in Moriya.2002) ดังภาพที่ 2 ได้อธิบายถึงเป็นลักษณะของการเสริมแรงทางบวกเชิงบูรณาการ (Integrative positive reinforcement) ประกอบด้วย (integrativeness) คือ ลักษณะแบบบูรณาการ ที่รวมถึงความปรารถนาหรือเป้าหมายของบุคคลที่ต้องการ

จะเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ในการใช้ภาษา เป็นความรู้สึกเกี่ยวกับการใช้ภาษากับชุมชน ซึ่งบุคคลมีความสนใจจริง ๆ หรือทัศนคติต่อองค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ของบุคคล (attitudes toward the learning situation) ซึ่งได้แก่ ผู้เผยแพร่ศาสนา ตำราบทสวดหลักธรรมคำสอนต่าง และกลุ่มเพื่อน พุทธศาสนิกชน เป็นต้น 2 สิ่งนี้ทำให้เกิดแรงจูงใจ (motivation) เป็นแรงจูงใจที่เกิดจากแรงขับที่มาจากทัศนคติต่อองค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ของบุคคล บวกกับองค์ประกอบอื่น ๆ (other support) ที่แตกต่างกันหลากหลายตามแต่ละบุคคล จะส่งผลต่อความต้องการประสบความสำเร็จตามเป้าหมายทางจิตใจ (Mind achievement) ความต้องการประสบความสำเร็จประกอบด้วย ทัศนคติหรือท่าทีต่อภาษา (language aptitude) เช่น ความต้องการความปรารถนา ความพยายาม ความรู้สึกอคติต่อภาษา และปัจจัยแวดล้อมอื่น ๆ สรุปได้ว่า รูปแบบของการเสริมแรงทางบวกเชิงบูรณาการประกอบด้วย 3 องค์ประกอบรวมกัน คือ 1. integrativeness 2. attitudes toward the learning situation 3. motivation อันนำมาสู่กรอบแนวคิดของการศึกษาที่ได้กำหนดตัวแปรต้นและตัวแปรตามดังต่อไปนี้

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดปัจจัยที่อาจมีผลมีอิทธิพลต่อการเสริมแรงทางบวก

3. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

เพื่อสามารถอธิบายให้เห็นถึงความเกี่ยวเนื่องกันของภาษากับจิตใจในการเสริมแรง ผ่านกระบวนการวิเคราะห์ในทางภาษาศาสตร์และศาสตร์ที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ เช่น วัจนกรรมปฏิบัติศาสตร์ พฤติกรรมการเรียนรู้ การเสริมแรง และแรงจูงใจ เป็นต้น มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

วัจนกรรมในวัจนปฏิบัติศาสตร์

วัจนปฏิบัติศาสตร์ หมายถึง การใช้ภาษาในเชิงปฏิบัติซึ่งอาจรวมทั้ง การพูด การฟัง การเขียน ส่วนวัจนกรรม คือ การสื่อสารที่ประกอบด้วยวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสาร วัจนกรรมเป็นแนวคิดหนึ่งในวัจนปฏิบัติศาสตร์ แนวคิดวัจนกรรมเกิดจากนักปรัชญาทางภาษาชื่อว่า จอห์น แอล ออสติน ที่ไม่เห็นด้วยกับแนวคิดของ วิตเกินสไตน์ ที่ว่า ตรรกวิทยาไม่สามารถจะอธิบายลักษณะการใช้ภาษาในชีวิตประจำวันได้จริง เนื่องจากออสตินสังเกตเห็นว่า ผู้คนสามารถใช้ภาษาในสื่อสารกันในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงร่วมกับนักปรัชญาคนอื่น ๆ ทำการศึกษาเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างการกล่าวบอกเล่า (Constative)

ซึ่งจะมีค่าความเป็นจริง กับ การกล่าวบ่งการกระทำ (Performative) ซึ่งจะไม่มีความเป็นจริง ตามแนวคิดของออสตินสามารถแบ่งประเภทของวัจนกรรมออกเป็น 5 อย่างคือ

1. การกล่าวตัดสิน (Verdictives) คือ วัจนกรรมชี้ขาด ตัดสิน คาคาการณ์ คำนวน ประมาณ การ หรือให้คำตอบเป็นต้น
2. การกล่าวแนะนำ (Execitives) คือ วัจนกรรมที่เกิดจากการใช้อำนาจ ใช้สิทธิหรืออิทธิพล
3. การกล่าวผูกพัน (Commissives) คือ วัจนกรรมที่สัญญาหรือรับรองว่าจะทำอะไรบางอย่าง
4. การกล่าวแสดงอาการ (Behabivitives) คือ วัจนกรรมที่เกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคมทัศนคติเป็นต้น
5. การกล่าวแสดงเหตุผล (Expositives) คือ วัจนกรรมที่เกี่ยวกับการโต้แย้งแสดงความคิดเห็นในการสนทนา

วัจนกรรมตามทัศนะของออสติน ยังสามารถแบ่งได้เป็น 3 ระดับคือ วัจนกรรมระดับที่ตรงตามคำ วัจนกรรมระดับปฏิบัติ และระดับผลลัพธ์ของวัจนกรรม ซึ่งเงื่อนไขที่จะทำให้วัจนกรรมต่าง ๆ บรรลุผลนั้น ต้องอยู่บนเงื่อนไขที่มีขั้นตอน อยู่บนเงื่อนไขที่มีความถูกต้อง และอยู่บนเงื่อนไขที่มีความตั้งใจจริง

จอห์น อาร์ เซอร์ล ได้นำเสนอแนวคิดวัจนกรรมอ้อม (Indirect Speech Act) และได้ศึกษาเงื่อนไขที่เหมาะสมของการกระทำที่ใช้ถ้อยคำ โดยยึดการบ่งการกระทำเป็นหลัก นอกจากนี้ยังได้แบ่งความแตกต่างของวัจนกรรมออกเป็น 3 กลุ่มคือ ความแตกต่างในเรื่องจุดมุ่งหมายวัจนกรรม ความแตกต่างในเรื่องทิศทางความลงตัว ความแตกต่างในเรื่องสภาพจิตใจ ส่วนเงื่อนไขที่เหมาะสมของวัจนกรรมตามแนวคิดของ เซอร์ล ในวัจนกรรมสัญญาที่เป็นกรณีศึกษามีดังนี้

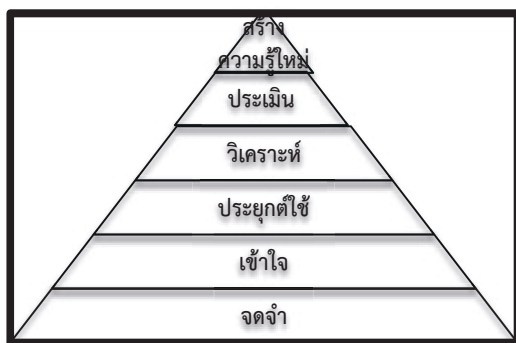
1. เงื่อนไขเนื้อหาข้อความ หมายถึง เนื้อความการนำเสนอต้องประกอบด้วย คำนาม ภาคแสดง และคำกริยาที่แสดงเวลาในขณะพูดด้วย
2. เงื่อนไขการเตรียมการ หมายถึง ตัวบ่งชี้ที่แสดงว่าเป็นวัจนกรรมชนิดใด และต้องมีบริบทที่เหมาะสมเท่านั้นจึงจะเกิดผลสัมฤทธิ์
3. เงื่อนไขความจริงใจ หมายถึง ถ้อยคำที่ผู้พูดกล่าวต้องประกอบด้วยเจตนาที่ตั้งใจจริงที่จะให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ฟัง
4. เงื่อนไขความครบถ้วน หมายถึง ผู้พูดต้องพยายามที่จะทำให้การสื่อเจตนาบรรลุเป้าหมายด้านการตั้งใจแน่วแน่ในการรักษาสัญญานั้น

การสื่อสาร

มนุษย์ใช้ภาษาเพื่อการติดต่อสื่อสาร การสื่อสาร ที่ประกอบด้วยความหมายและวัตถุประสงค์ของถ้อยคำในด้านการสื่อสารเรียกวัจนกรรม (Speech Act) สุจริตลักษณ์ ดีผดุง (2552) กล่าวว่า วัจนกรรมเป็นการกระทำที่เกิดขึ้นเมื่อผู้ส่งสารกล่าวถ้อยคำกับผู้รับสารในบริบทใดบริบทหนึ่ง วัจนกรรมเป็นแนวคิดหนึ่งในวัจนปฏิบัติศาสตร์ (Pragmatics) ที่ต้องศึกษาสืบค้นอ้างอิงทางภาษาศาสตร์หลาย ๆ ด้านเพื่อให้ครอบคลุมในทุกแง่มุม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องตัวตนผู้ส่งสาร ผู้รับสาร กรอบเวลา สถานที่ เหตุการณ์ ความเชื่อ ความรู้ และอื่น ๆ อีกหลายเรื่อง ด้วยศาสตร์เป็นสถาบันเก่าแก่ที่มีมานาน มีมาก่อนสิ่งทีเรียกว่า

วิทยาการและความเจริญก้าวหน้าจะเข้ามา ความรู้หรือหลักธรรมคำสอนต่าง ๆ ที่ถูกจัดเตรียมเอาไว้ โดยเฉพาะบทสวดต่าง ๆ เพื่อการระลึกถึงศาสดาผู้ก่อตั้งศาสนา หรือปณิธานต่าง ๆ ในรูปแบบบทคัดย่อ ในการเผยแพร่พุทธศาสนานั้นมี 2 แบบ คือ 1. แบบที่มีระบบการเรียนการสอนและมีการสอบด้วย แบบนี้จะมีประโยชน์มาก คือ สามารถผลิตบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการเผยแผ่พระศาสนาต่อไปได้ 2. แบบที่เป็นระบบบรรยาย แบบนี้ขึ้นอยู่กับความสนใจแต่ละบุคคลที่จะฝึกฝนศึกษาค้นคว้าต่อไป ในที่นี้หมายรวมถึง บทสวด หนังสือ สื่อธรรมะต่าง ๆ เอาไว้ด้วย โดยรวมแล้ว การอธิบายความตามพระไตรปิฎกถือเป็นธรรมเนียมปฏิบัติว่า อรรถกถาจารย์แต่ละท่านมีอิสระที่จะอธิบายความได้ตามความคิดตน แต่มีเงื่อนไขว่าจะต้องแยกส่วนต่างหากไม่นำไปปะปนกับหลักธรรมคำสอน

ในการเผยแพร่หลักธรรมคำสอนในพุทธศาสนา หลังจากทีพระพุทเจ้าปรินิพพานแล้ว ปัญหาสำคัญประการหนึ่งมาจากตัวภาษาไม่มีสภาพแวดล้อมแบบที่จะสามารถรับสารจากผู้ส่งโดยตรง ทำให้พุทธศาสนิกชนอยู่ในสภาวะด้อยโอกาสและขาดต้นแบบที่แท้จริง ในเมื่อปัจจุบันสื่อจึงเข้ามามีบทบาทสำคัญ ในการเรียนรู้และฝึกฝนได้ด้วยตนเอง ในยุคใหม่ที่สื่อเทคโนโลยีในปัจจุบันสามารถเผยแพร่ได้รวดเร็วและกว้างไกล ไม่ว่าจะเป็นคอมพิวเตอร์ที่พัฒนามาพร้อมระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นสื่อที่สร้างความสะดวกสบาย รวดเร็ว แม่นยำด้วยระบบการส่งด้วยเอกสาร ภาพ เสียง หรือวิดีโอ ตลอดจนระบบการค้นหาคำความรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ด้วยเหตุนี้ สื่อที่เข้าถึงได้ง่ายสามารถดึงดูดความสนใจจากกลุ่มคนรุ่นใหม่ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ สื่อยังเป็นที่น่าสนใจของบุคคลในการพยายามใช้ประโยชน์จากสื่อ เช่น แนวคิดของ Seymour Papert (อ้างใน กาญจนา แก้วเทพและนิคม ชัยขุนพล, 2552-2555) นักทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง กล่าวไว้ว่า บุคคลเรียนรู้ด้วยการสร้างความรู้ใหม่ขึ้นในตนเอง ไม่ใช่แค่รับเพียงข้อมูลที่หลังไหลเข้ามาในสมองเท่านั้น ความรู้เกิดจากการแปลความหมายของประสบการณ์ที่ได้รับ ซึ่งเป็นการสื่อสารภายในตัวบุคคล และกระบวนการเรียนรู้จะมีประสิทธิภาพมากที่สุด หากบุคคลสนใจในบางสิ่งอย่างจริงจัง ระดับของการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับความสามารถและโอกาสในการเรียนรู้ของแต่ละคน โดยเริ่มต้นจากการสามารถจดจำได้ การสามารถเข้าใจ การสามารถประยุกต์ใช้ การสามารถนำความรู้นั้นมาวิเคราะห์สิ่งต่าง ๆ ได้ การสามารถนำความรู้นั้นมาประเมินสถานการณ์ และระดับสูงสุดคือการสามารถนำความรู้มาสร้างสรรค์เป็นความรู้ใหม่ได้ ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 4 ระดับความรู้ในการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองของ Seymour Papert
ที่มา: ดัดแปลงมาจากหนังสือคู่มือสื่อใหม่ศึกษา.กาญจนา แก้วเทพและนิคม ชัยขุนพล,2552-2555)

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางจิตวิทยา Cognitive Field Theory

นักจิตวิทยาในกลุ่มนี้ เช่น โคเลอร์ (kohler) เลวิน (Lawin) วิทคิน (Witkin) แนวคิดของ (Cognition) คือ การปฏิบัติต้องให้ผู้เรียนได้รับรู้จากประสาทสัมผัส เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ การเรียนรู้ (Learning) หมายถึง "การเปลี่ยนพฤติกรรมจากประสบการณ์ที่ได้รับ และพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปสามารถแยกได้ 3 ด้านคือ

1. พฤติกรรมทางสมอง (Cognitive) หรือพุทธิพิสัย เป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริง (Fact) ความคิดรวบยอด (Concept) และหลักการ (Principle)
2. พฤติกรรมด้านทักษะ (Psychomotor) หรือทักษะพิสัย เป็นพฤติกรรมทางกล้ามเนื้อ แสดงออกทางด้านร่างกาย เช่น การว่ายน้ำ การขับรถ อ่านออกเสียง แสดงท่าทาง
3. พฤติกรรมทางความรู้สึก (Affective) หรือจิตพิสัย เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นภายในเช่น การเห็นคุณค่า เจตคติ ความรู้สึกสงสาร เห็นใจเพื่อนมนุษย์ เป็นต้น

4. บทสรุป

จากการศึกษาข้างต้นชี้ให้เห็นว่า ข้อความถ้อยคำในบทสวดเป็นที่พุทธศาสนิกชนเข้าถึงมากที่สุดประเภทหนึ่งในบรรดาสื่อธรรมะทั้งหมด และพบว่าพุทธศาสนิกชนส่วนใหญ่มีความสนใจในหลักธรรมคำสอนที่ได้รับผ่านสื่อที่เป็นถ้อยคำข้อความในบทสวด และในการสร้างเสริมทางบวกให้ประสบความสำเร็จ ต้องมีแรงจูงใจอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (SURVEY RESEARCH) เพื่อสำรวจภาษากับจิตใจในด้านการเสริมแรงทางบวก และปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมแรงทางบวก ซึ่งกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่เป็นประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือ พุทธศาสนิกชนในพื้นที่จังหวัดยะลา จำนวน 71 คน เป็นพุทธศาสนิกชนเพศชาย จำนวน 37 คน เพศหญิงจำนวน 34 คน โดยการศึกษาครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือหลักในการสำรวจ เนื้อหาในแบบสอบถามประกอบด้วยข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม คำถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อตัวภาษาในบทสวดมนต์ และคำถามเกี่ยวกับการเสริมแรงทางบวกจากข้อความถ้อยคำที่ปรากฏในบทสวด ซึ่งลักษณะคำถามเป็นแบบให้เลือกตอบ และคำถามปลายเปิด โดยพัฒนาหัวข้อคำถามจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาอ้างอิงและประยุกต์ใช้ผลที่ได้จากแบบสอบถามถูกนำมาลงรหัสทำการวิเคราะห์และประมวลผลโดยการหาค่าร้อยละ จากนั้นจึงตีความและอภิปรายผลการสำรวจจากค่าตัวเลขที่ได้ เมื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจนครบถ้วนแล้วผู้ศึกษาได้ดำเนินการตรวจสอบข้อมูล และดำเนินการลงรหัสข้อมูลและบันทึกข้อมูลในโปรแกรมและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows ในการอธิบายเชิงพรรณนาจากการวิเคราะห์ข้อมูลจากตารางและสถิติประกอบกัน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนของแบบสอบถาม ใช้สถิติความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อทราบระดับของลักษณะทั่วไปของประชากรกลุ่มตัวอย่าง ระดับของทัศนคติต่อบทสวด และระดับของแรงจูงใจในการฝึกฝนขัดเกลาจิตใจตน และวิเคราะห์ปัจจัยที่คาดว่าจะมีผล มีอิทธิพลต่อการเสริมแรงทางบวก โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนของ

ความสัมพันธ์วิเคราะห์ความสัมพันธ์ สถิติที่ใช้คือไคสแควร์ (Chi-Square) ทดสอบความแตกต่างของร้อยละ χ^2 -test และ Gamma เนื่องจาก Gamma (G) เป็นสถิติที่ใช้วัดค่าความสัมพันธ์ของตัวแปรระดับอันดับ ซึ่งเป็นสถิติที่นิยมใช้กันมาก โดยใช้เกณฑ์ของ De Vaus (De Vaus, D.A., 2002, Surveys in Social Research. (5thed) Australia : Allen & Unwin, Box 14.6, p.259) ในส่วนข้อมูลทั่วไปของประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษารั้งนี้ พบว่า จำนวนประชากรเพศชายและเพศหญิงมีจำนวนไม่แตกต่างกันมากนัก และสาเหตุที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เลือกเสริมแรงทางบวกจากบทสวด เพราะเข้าถึงได้ง่ายและมากที่สุด โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความสนใจในความหมายของข้อความถ้อยคำที่ปรากฏในบทสวดที่เผยแพร่ตามสื่อต่าง ๆ ก่อนที่จะมาฝึกฝนเอง ซึ่งปัจจุบันกลุ่มตัวอย่างก็ยังคงมีความสนใจเช่นเดิม ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานวิจัยที่ตั้งไว้

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา แก้วเทพ และนิคม ชัยขุนพล. (2555). *กระบวนการทัศน์ใหม่ของสื่อสารไทยศึกษา*. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ภาพพิมพ์
- คงศักดิ์ วัชรคงศักดิ์.(2555). *ชนะมะเร็งขั้นสุดท้ายด้วยธรรมชาติบำบัดหลัก 9 อ.ฯลฯ*. พิมพ์ครั้งที่6. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิเจ้าพระยาต้านโรคร้าย.
- สุจิตต์ลักษณ์ ดีมดุง. (2552). *วัจนปฏิบัติศาสตร์เบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดสามลดา.
- Austin, John L. (1975). *How to do things with words*. USA: Harvard University Press.
- Gardner, R.C., & Lambert, W.E. (1972). *Attitudes and motivation in second language learning*. Rowley, MA : Newbury House.
- Searl J. (1975). *Indirect Speech Acts In: Cole. P. and Morgan, J (eds.) Syntax and Semantics 3: Speech Acts*. New York. NY: Academic Press.
- Skinner, B. F. (1969). *Contingencies of reinforcement*. New York: Appleton-Century-Crofts.